HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואת אחד עשר: **גמ׳** מני מתני׳ לא ר׳ יוסי ולא רבנן (א)דתניא מי שנדר ועבר על נזירותו [א]אין נזקקין לו אלא א״כ (א) מונה בהן איסור כימים שנהג בהם היתר ר׳ יוסי אומר דיו שלשים יום אי רבנן קשיא נזירות מועטת אי ר׳ יוסי קשיא נזירות מרובה איבעית תימא ר׳ יוסי ואיבעית תימא רבנן איבעית תימא ר׳ יוסי כאן בנזירות מרובה כאן בנזירות מועטת ואיבעית תימא רבנן לא תימא משעה שנזר אלא אימא [ב]כמשעה שנזר: נשאל לחכמים והתירוהו וכו׳: א״ר ירמיה מדב״ש נשמע לדבית הלל לאו אמרי ב״ש הקדש בטעות הוי הקדש כיון דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר תצא ותרעה בעדר לב״ה נמי אע״ג דאמרי תמורה בטעות הויא תמורה ה״מ היכא דאיתיה לעיקר הקדש אבל היכא דמיתעקר עיקר הקדש איתעקר נמי תמורה: אמר מר אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי כו׳: איתמר מעשר רב נחמן אמר טעותו ולא כוונתו רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי [ג]טעותו וכ״ש כוונתו אמר ליה רבא לרב נחמן לדידך דאמרת טעותו ולא כוונתו דקאמרי בית שמאי לבית הלל אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין ואישתיקו בית הלל לימרו להון מה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה אמר רב שימי בר אשי היינו טעמא דלא אמרי להון דק״ו הוא מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש שקדוש בכוונה לא כל שכן ולא היא דהקדש בדעתא דמריה תלי: **מתני׳** [ד]מי שנדר בנזיר והלך להביא את בהמתו ומצאה שנגנבה אם עד שלא נגנבה בהמתו נזר הרי זה נזיר ואם

ואחד עשר שיהא מתקדש בשבט שעבר עליהן בטעות וקורא לו עשירי ותדע שאינו מתקדש בשביל השבט מה אילו טעה והניח השבט על השמיני ועל שנים עשר וקרו בסיקרא מי יש בהקדשו כלום אלא מה טעם מקודשין תשיעי ואחד עשר שאותו כתוב שקידש את העשירי קידש את התשיעי ואחד עשר אבל לא שמיני ושנים עשר דהכי אמרינן בפ׳ בתרא דמס׳ בכורות (דף ס:) ת״ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים ת״ל וכל מעשר בקר וצאן וגו׳ העשירי יהיה קודש[ב] (ב) עשירי לרבות את כולן יכול שאני מרבה אף ח׳ ושנים עשר אמרת מה (ג) עשרה בסמוך לו אף כל בסמוך לו יצאו ח׳ וי״ב: **גמ׳ אא״כ נוהג בהן איסור כימים שנהג בהן היתר.** שאם קיבל א]נזירותו סתם ועשה מהן בטהרה עשרה ימים ונטמא למתים ושתה יין עשרה ימים אחרים ואח״כ נשאל לחכם אין אומרים שאותן ימי איסור עולין לו מן המנין אלא עושה עוד כ׳ ימים בטהרה וכן נמי בנזירות מרובה: **רבי יוסי אומר דיו שלשים יום:** א] **מני מתניתין אי רבנן קשיא נזירות מועטת.** דאילו במתני׳ תנן שימי איסור עולין ב]לו מן המנין והכא תנינא דלא. והאי דקאמר נזירות מועטת לאו דוקא דה״ה נמי לנזירות מרובה אלא איידי דלא מצי למיפרך מדרבי יוסי אלא מנזירות מרובה נקיט נמי לגבי רבנן נזירות מועטת: **אי רבי יוסי קשיא נזירות מרובה.** דאילו במתני׳ תנן דאפי׳ קיבל עליו נזירות מרובה של מאה יום ועשה מהן ג)(עשרה) בטהרה (ועשרה) באיסור ואח״כ נשאל צריך להשלים לה עד מאה ואילו ר׳ יוסי אומר הכא דדיו ל׳ יום: **איבעית תימא רבי יוסי.** מתניתין בנזירות מרובה וברייתא בנזירות מועטת והכי קא״ל ר׳ יוסי לת״ק את אמרת (ד) דמונה בהן איסור כימים שנהג בהן היתר וימי איסור אין עולין לו מן המנין אומר אני דיו שלשים יום דימי איסור עולין לו מן המנין ואינו צריך למנות אלא משעה שנזר דאית ליה כתנא דמתני׳: **ואיבעית תימא כרבנן.** ותתרגם מתניתין כעין ברייתא ואימא הכי מאי משעה שנזר דקתני כמשעה שנזר יעשה בטהרה דימי איסור אין עולין לו מן המנין: ג][לישנא אחרינא] ב] והכי תניא בתוספתא [נדרים סופ״א ע״ש] **ר׳ יוסי אומר בד״א.** דינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר בנזירות מועטת מיירי אבל בנזירות מרובה אם נזר מאה יום וזלזל ג׳ יום דיו שינהוג איסור שלשים וקיי״ל(ד) דכל בד״א אינו אלא לפרש כלומר דת״ק נמי דהיינו רבנן בנזירות מועטת קמיירי דינהוג איסור ומשום הכי קשיא להו נזירות מועטת ג] דמתני׳ מיירי בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת וקתני משעה שנזר. ד] ואי רבי יוסי כו׳ (ה) כדמפרש: **א״ר ירמיה מדבית שמאי נשמע לבית הלל.** דכי היכי דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש ה״נ אמרי בית הלל דתמורה בטעות (ו) ד] דהויא תמורה דאף על גב דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש קאמרי נמי דהיכא דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נדר ונשאל על נזירותו והותר ההיא בהמה שהפריש על אותו נזירות תצא ותרעה בעדר הואיל דמיתעקר עיקר נזירות: ה]**הני מילי.** דסבר לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים אבל אם הפריש בהמה לצורך תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים כיון דהפרישה ושוב טעה אגלאי מילתא דלאו שפיר המיר ולא הויא תמורה ו]: **אמר מר אי אתם מודים כו׳.** מתני׳ היא ה] אבל לשון ירושלמי כך הוא: **טעותו ולא כוונתו.** כשטעה וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי (ז) הוי הקדש אבל אם נתכוין לכך ז]לא הוי הקדש ח]ו] (אבל מעשר דבחושבנא תליא מילתא בין בטעות בין בכוונה הוי קדוש): **ואישתיקו בית הלל.** דלא מהדרי להו מגופיה דמילתא דלימרו להו מה למעשר לכך הקדישו בטעות (ח) ט]דהוי הקדש: **שכן אינו קדוש בכוונה.** שאם נתכוין על שלשתן להחליף ולקרותן בכך אינו הקדש תאמר בהקדש שיהא י]טעות הקדש שכן עיקר מעשה שלו אינו אלא בכוונה הואיל וכל מעשה שלו אינו אלא בכוונה לכך אין טעותו הקדש. אלא מדלא קמהדרי להו הכי ש״מ דאית להו לב״ה דטעותו וכ״ש כוונתו וקשיא לרב נחמן: **אמר רב שימי.** לעולם טעותו ולא כוונתו והאי דלא אמרו להון הכי דא״כ יפה כח לב״ש דקאמרי להו מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש כו׳ לא כ״ש: **ולא היא.** דהאי ק״ו לא מצי למיהדר להו ב״ש(ט): **דהקדש בדעתיה דמריה תלי.** שאינו קדוש אלא בכוונה לדעת בעלים ולא בטעות בעלים אבל ז] מעשר בחושבנא תלי קדוש אפי׳ בטעות ולעולם אימא לך מדלא מהדרי להו ב״ה לב״ש מה למעשר שכן אינו בכוונה דאית להו לב״ה דטעותו וכ״ש כוונתו כ]וקשיא לרב נחמן: **מתני׳ והלך להביא את בהמתו.** שהפריש לנזירותו ומצאה שנגנבה: **אם עד שלא נגנבה בהמה נזר.** אע״פ שעכשיו נגנבה ל] ובא לפני חכם לפתוח לו ולומר אילו היית יודע שתגנב בהמתך מי היית נוזר ואמר לאו ה״ז נזיר שאין פותחין לאדם בנולד: ואם

ומינה נילף דהקדש בטעות חל והא דשלשתן מקודשין היינו טעמא כדדרשי׳ בפ׳ בתרא דבכורות (דף ס:) מוכל מעשר בקר וצאן כל שהוא עשירי או שקרא שם עשירי אבל שמיני או י״ב לא דאין המעשר מקדש אלא הסמוך לו ומיהו אין זה טעם העיקר של ב״ש שהרי דחויה ראיה זו אלא טעמא דב״ש כדמפרש בגמרא דיש לומר דילפינן מתמורה: **אמרו** להן לא השבט קדשו. כלומר אין מתקדשות על ידי טעות [שהניח] השבט וקורא עליה שם מעשר דמה[1] אם הניח השבט על השמיני או על השנים עשר לא עשה כלום אלא דמשום טעות לא כלום[2] אלא גזירת הכתוב היא ולא משום טעות דהא אינו מקדש אלא הסמוך לו וגזירת הכתוב היא ואין ללמוד מהם לשאר הקדש: **מי** שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו. פירוש לקרבנותיו ומצא שנגנבה בהמתו ובא לחכם לשאול על נזירותו על ידי חרטה זו שאמר אילו הייתי יודע שבהמה עתידה ליגנב לא הייתי נודר שאין לי במה לקנות קרבנות אחרים אם עד שלא נגנבה הבהמה נדר בנזיר אע״פ שלסוף נגנבה לא יתירנו החכם ע״י חרטה זו לומר לו אילו היית יודע שסוף בהמתך ליגנב מי היית נודר שזהו נולד שנגנבה אחר קבלת הנדר ותנן בנדרים (דף סד.) ח] [או] שהיה [משיא כו׳][3] וכן ההוא דחורבן בהמ״ק בסמוך דהוי נולד ואם תאמר והא מלחשבינן בכל דוכתי פתח כי אמר ליה אדעת מה שנדר[4] ואמאי והא נולד הוא שהרי לא היה בשעת נדר אותו פתח כמו גבי נגנבה ויש לומר בעניים שרגילין לבא אח״כ שפיר מסיק ליה אדעתיה בשעת הנדר וכי נדר דעתו היה שאם יבא עליו אחד מאלו הדברים שיתבטל נדרו וכדאמרינן בנדרים (דף כג.) רגילין אפיקורסים לצער רבנן אבל בנגנבה וכן חורבן נולד דלא שכיח ולא איבעי לאסוקי אדעתיה בשעת נדרו פן יחרב הבית ולכך גמר ונדר בלבו בכל ענין שיהיה נזיר ואפילו תגנב בהמתו לפי שסבור בלבו שלא תגנב ולכך אין פותחין לו בנולד זה: ואם

מסורת הש״ס

א) נדרים כ. ע״ש וצע״ק, ב) [ויקרא כז], ג) כ״א חמשים בטהרה וחמשים ועי׳ א״מ, ד) [עי׳ סנהדרין כה.],

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אלא א״כ נוהג בהן איסור: (ב) רש״י ד״ה (בדף הקודם) אמרו וכו׳ העשירי יהי׳ קודש לרבות כצ״ל ותיבת עשירי נמחק: (ג) בא״ד אמרת מה עשירי בסמוך: (ד) ד״ה איבעית תימא ר׳ יוסי כו׳ את אמרת דנוהג בהן: (ה) ד״ה ואי ר׳ יוסי כו׳ כדפי׳ הס״ד: (ו) ד״ה א״ר ירמיה וכו׳ דתמורה בטעות הויא תמורה ואע״ג דאמרי וכו׳ דמיתעקר עיקר נזירות לב״ה נמי אע״ג דאמרי תמורה בטעות הויא תמורה ה״מ דסבור לומר והד״א: (ז) ד״ה טעותו ולא כוונתו וכו׳ ולעשירי תשיעי הוא דהוי הקדש אבל אם נתכוין לכך לא הוי הקדש טעותו וכ״ש כוונתו דלא דמי להקדש דבדעתא דמריה תלי כדלקמן אבל מעשר דבחושבנא: (ח) ד״ה ואישתיקו וכו׳ בטעות הוא דהוי הקדש שכן וכו׳ והואיל וכל כצ״ל והד״א: (ט) ד״ה ולא היא וכו׳ ב״ש לב״ה דהקדש:

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] רש״י ד״ה מני מתני׳ אי רבנן וכו׳ אלא מנזירות מרובה נקיט. נ״ב עי׳ א״מ: ב] ד״ה ל״א והכי תניא בתוספתא. נ״ב וכן הוא בנדרים דף כ ע״א. א״מ: ג] בא״ד ומש״ה קשיא להו נזירות מועטת דס״ד כצ״ל: ד] בא״ד ואי ר״י וכו׳ כדמפרש נ״ב עי׳ א״מ: ה] ד״ה אמר מר וכו׳ אבל לשון ירושלמי כך הוא. נ״ב עי׳ א״מ: ו] ד״ה טעותו וכו׳ אבל מעשר בין בטעות בין בכוונה הוי קדוש. נ״ב עי׳ א״מ: ז] ד״ה דהקדש וכו׳ אבל מעשר בחושבנא תלי קדוש אפי׳. נ״ב תי׳ אפילו נמחק: ח] תוס׳ ד״ה מי שנדר וכו׳ ותנן בנדרים או שהיה משיא וכו׳. מלות או שהיה משיא וכו׳ נמחק. ונ״ב אין פותחים במה שהיה בשעה שהתיר ר״ל אלא במה שהיה בשעה שנדר. א״מ:

◆

מוסף רש״י

מי שנדר ועבר על נזירותו. דקסבור בטעות נדר ואחרי כן בא לישאל, **אין נזקקין לו.** לפתוח לו בחרטה (נדרים כ.). **תמורה בטעות.** כגון שהפריש בהמה ואמר רוצה אני לעשותה תמורת עולה, ואמר הרי זו תמורת שלמים, אי נמי דאותה תמורה אתיא מכח האי הקדש בטעות (ראמ״ה בשמו).

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ נזירות הל׳ [יג] יד טוש״ע י״ד סי׳ כח סעיף ג:

ז ג מיי׳ פ״ח מהלכות בכורות הלכה א סמג עשין ריב:

ח ד מיי׳ פ״ג מהלכות נזירות הלכה ג:

◆

נוסחת הריב״ן

א] נזירות: ב] (לו מן המנין) ליתא בכ״י: ג] בכ״י כתוב כאן וזה״ל גליון ל״א: ד] הויא: ה] בכ״י כתוב כאן וזה״ל גליון ע״א ה״מ כו׳: ו] בכ״י כתוב בכאן וזה״ל ע״א כמו שכתוב בספר לב״ה נמי הני מילי כו׳ אבל היכא דמיעקר עיקר הקדש כגון הכא דהיתה לו בהמה מופרשת מתעקר נמי תמורה דאתיא מכח הקדש טעות ולא הוי תמורה ה״ג לב״ה נמי אע״ג דאמרי תמורה בטעות הוי תמורה הני מילי היכא דאיתיה לעיקר הקדש אבל היכא דמתעקר עיקר הקדש מתעקרא נמי תמורה כלומר לב״ה נמי ה״ה לדברי הכל דכ״ע תמורה בטעות הויא תמורה הני מילי דהויא תמורה היכא דאיתא מקודשת לההיא בהמה דקא אתיא תמורה מכחה אבל היכא דמתעקר עיקר הקדש שנתנדב בעולה והמיר בה בטעות שהיה לו לומר זו תמורת עולה ואמר תמורת שלמים ואח״כ נשאל על העולה והותרה לו ההיא תמורה דהמיר בה לאו תמורה הויא ותצא ותרעה בעדר: ז] אינו הקדש: ח] (אבל כו׳ הוי קדוש) ליתא בכ״י: ט] הוי הקדש: י] טעותו: כ] מ״ט דמעשר בחושבנא תליא מלתא הלכך בין בטעות בין בכוונה קדוש וקשיא לר״נ: ל] נגנבה שיש לו לפתוח ולומר לו אילו וכו׳:

◆

הגהות התוספות

1. צ״ל דהא. 2. תיבות אלא דמשום טעות לא כלום, נמחק. 3. תיבות או שהיה משיא, נמחק. וצ״ל אין פותחין בנולד. 4. צ״ל אדעתא דהכי מי נדרת.

◆

פי׳ הרא״ש

וכיון דעור השחור חשוב יותר אין גריעות דחרישה מגרעו כ״כ שיהיה חשוב (בשבט) [בשחרות] זו לקותה: מני מתני׳ דקתני מונה משעה שנדר ולא קנסינן ליה. אין נזקקין לו להתיר נזרו או להביא קרבנותיו אא״כ מונה איסור כימים שנהג בהם היתר: ר׳ יוסי אומר דיו ל׳ יום. כגון אם נזר ק׳ יום ושתה ס׳ יום דיו אם קונסין אותו שימנה מן הס׳ [שלשים יום] וישלים עליהם מ׳ יום ויביא קרבנותיו: ה״ג אי רבנן קשיא נזיר מרובה פי׳ אף נזיר מרובה דבין מרובה בין מועטת קאמרי דסותר הכל ואי ר׳ יוסי קשיא נזיר מועטת נהי דבנזיר מרובה איכא למימר דמתני׳ לא פליגא אר׳ יוסי דהא דקתני מונה משעה שנדר הכי קאמר מונה מקצת ממה שנדר ואינו סותר הכל אבל בנזיר מועטת איירי מתני׳ קשיא לר׳ יוסי: איבעי׳ אימא ר׳ יוסי כאן בנזיר מרובה מתני׳(א) וסותר מקצת מה שנדר כאן בנזיר מועטת קאמר יוסי דסותר הכל: כמשעה שנדר דסותר הכל ומונה ימים אחרים כאותו שעה עליהם: (דקאמר) [לאו אמרין] בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש כדמסיק אביי לעיל דקאי בטיהרא [וכו׳] (איכא) [כיון] דאיגלאי מלתא דטעות הוה מעיקרא ע״י התרת חכם או שאומר לו החכם דלאו נדר הואי תצא ותרעה בעדר ה״ה לב״ה בתמור׳ אם המיר בהמה בבהמה ואח״כ נשאל על הראשונ׳ פקעה [ממנה] קדושת תמורה: טעותו ולא כונתו אם היה יודע שהיה תשיעי וקראו עשירי לא קדש. ואישתיקו להו ב״ה לאו דוקא אלא שלא ידעו להשיב מיניה וביה אלא הביאו ראיה מח׳ וי״ב. מה למעשר שאינו קדוש בכוונה כשאר הקדשות. הלכך על כרחך גזרת הכתוב הוא וחדוש הוא ולא ילפי׳ מיניה. היינו טעמא דלא אמר וכו׳ לפי שאם היו ב״ה אומרים תשובה זה לא היו מקבלים אותה כי אם היו אומרים אדרבה ק״ו הוא: ולא היא [הקדש] בדעתיה דמריה תליא סיומא דמילתא דרב שימי היא. כלו׳ ודאי אין זה ק״ו דבכל דוכתא הקדש בדעתיה דמאריה תלי כדכתיב כי יקדיש איש את ביתו דמשמע מדעתו ובמעשר דוקא גזירת הכתוב כמו שהראו ב״ה פנים לדבריהם מח׳ וי״ב: מי שנדר בנזיר ובשעה שנדר היו לו בהמות ואדעתא דהכי נדר שיקריב קרבנותיו מאותן בהמות והלך להביא בהמתו ונגנבה ומחמת זו מתחרט

א) נראה דצ״ל מתני׳ בנזיר מרובה איירי ולפיכך אינו סותר רק מקצת וכו׳.

SHAS MOZNAIM